

GLOBALLASHUV ASRIDA INGLIZ TILINING O'RNI VA AHAMIYATI

V.F. Baxriddinova

*Samarqand davlat chet tillar instituti talabasi**Ilmiy rahbar; Z.B. Soliyeva**Samarqand davlat chet tillar instituti o'qituvchisi*MAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

*Received: 29.10.2025**Revised: 30.10.2025**Accepted: 31.10.2025*

KALIT SO'ZLAR:

*globallashuv, ingliz
tili, xalqaro aloqa,
ta'lim, madaniyat,
taraqqiyot, yoshlar,
imkoniyat*

Mazkur ilmiy ishda ingliz tilining globallashuv jarayonidagi o'rni, uning xalqaro muloqot, ilm-fan, ta'lim va madaniyat sohalaridagi ahamiyati keng yoritilgan. Bugungi kunda ingliz tili dunyo xalqlari o'rtasidagi aloqa va hamkorlikning asosiy vositasiga aylangan. Shuningdek, ingliz tilini mukammal o'rganishning yoshlar hayotidagi o'rni hamda O'zbekiston ta'lim tizimida uni rivojlantirish yo'nalishlari tahlil etilgan.

Kirish

Bugungi globallashuv asrida ingliz tili insoniyatni birlashtiruvchi, bilim va taraqqiyot sari yo'l ochuvchi eng muhim vositalardan biri sifatida e'tirof etilgan. Axborot texnologiyalari, ilm-fan, iqtisodiyot, siyosat va madaniyat sohalarida ingliz tili alohida o'rin tutadi. Dunyodagi deyarli barcha davlatlarda ingliz tilini o'rganish ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Chunki ingliz tili — bu nafaqat muloqot vositasi, balki global dunyoda muvaffaqiyat kaliti hamdir.

Ingliz tili dastlab Buyuk Britaniyada shakllangan bo'lib, asrlar davomida mustamlakachilik, savdo aloqalari va siyosiy ta'sir orqali dunyoning turli hududlariga yoyildi. Bugungi kunda ingliz tili 1,5 milliarddan ortiq inson tomonidan o'zlashtirilgan:

ulardan qariyb 400 million kishi uni ona tili sifatida, qolganlari esa ikkinchi yoki xorijiy til sifatida ishlatadilar.

Xususan, sobiq Britaniya imperiyasi ta'sirida bo'lgan davlatlar — Hindiston, Kanada, Avstraliya, Janubiy Afrika, Nigeriya, Pokiston va boshqa mamlakatlarda ingliz tili rasmiy yoki ish tili maqomiga ega. Shu tariqa ingliz tili dunyo miqyosida xalqaro aloqa va diplomatiya tili sifatida mustahkam o'rin egalladi.

Zamonaviy davrda ilm-fan va texnologiyalar jadal sur'atlarda rivojlanmoqda. Internetdagi barcha kontentning 50 foizdan ortig'i ingliz tilida joylashtirilgan. Xalqaro miqyosda e'tirof etilgan ilmiy jurnallar, konferensiyalar va tadqiqot markazlarining asosiy tili ham ingliz tilidir.

Masalan, Nature, Science, The Lancet, IEEE, Elsevier kabi nufuzli ilmiy nashrlar barcha maqolalarni ingliz tilida chop etadi. Demak, ilmiy izlanishlar natijalarini dunyo ilm ahli bilan baham ko'rish yoki xalqaro ilmiy hamkorlikda ishtirok etish uchun ingliz tilini mukammal bilish zarur.

Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar, dasturlash tillari va sun'iy intellekt tizimlarining aksariyat hujjatlari ham ingliz tilida yoziladi. Shu sababli, IT mutaxassislari, muhandislar va tadqiqotchilar uchun ingliz tili professional faoliyatning ajralmas qismiga aylangan.

Jahon iqtisodiyoti tobora globallashib borayotgan bir paytda, xalqaro savdo, marketing va moliya sohalarida ham ingliz tilining o'rni beqiyosdir. Dunyo miqyosidagi yirik kompaniyalar — Google, Apple, Microsoft, Amazon, Coca-Cola, Toyota, Samsung va boshqalar o'z faoliyatida ingliz tilini asosiy ish tili sifatida qo'llaydilar.

Xalqaro biznes uchrashuvlari, muzokaralar, shartnomalar va taqdimotlarda ingliz tilini bilish har bir mutaxassis uchun raqobat ustunligini beradi. Shu bois, ko'plab oliy o'quv yurtlarida biznes ingliz tili (Business English) alohida yo'nalish sifatida o'qitilmoqda.

O'zbekiston ham jahon iqtisodiy tizimiga integratsiyalashar ekan, chet el investorlari bilan hamkorlikni kengaytirish uchun ingliz tilida muloqot qilish qobiliyatiga ega mutaxassislar sonini oshirish dolzarb vazifalardan biridir.

Ingliz tili nafaqat ilm-fan yoki iqtisodiyot, balki madaniyat sohasida ham xalqaro o'zaro tushunishni ta'minlaydi. Dunyoga mashhur filmlar, musiqalar, teatr asarlari va adabiyot namunalari aksariyati ingliz tilida yaratiladi. Masalan, Shakespeare, Charles Dickens, J.K. Rowling, George Orwell kabi yozuvchilarning asarlari butun insoniyat madaniy merosining ajralmas qismiga aylangan.

Bugungi kunda internet, ijtimoiy tarmoqlar, YouTube va onlayn platformalar orqali ingliz tilidagi kontent har bir insonga erkin ochiq. Bu esa dunyo madaniyatini yanada yaqinlashtirib, turli millat vakillarining o‘zaro muloqotini mustahkamlaydi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbuslari bilan so‘nggi yillarda ingliz tilini o‘qitish masalasiga katta e‘tibor qaratilmoqda. “Yangi O‘zbekiston – Yangi Ta’lim” konsepsiyasi doirasida chet tillarini o‘qitishning samarali usullari joriy qilinmoqda.

Maktabgacha ta’lim muassasalaridan boshlab oliy ta’limgacha bo‘lgan barcha bosqichlarda ingliz tili chuqur o‘qitilmoqda. Ko‘plab xalqaro dasturlar — CEFR, IELTS, TOEFL, Cambridge Assessment tizimlari asosida ta’lim sifati baholanmoqda.

Bundan tashqari, “English Speaking Nation”, “Teach for Uzbekistan”, “Foreign Languages – Key to the Future” kabi loyihalar orqali chet tillar o‘qituvchilarining malakasini oshirish ishlari faol davom etmoqda. Bu esa yosh avlodning xalqaro miqyosda raqobatbardosh kadr sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Ingliz tilini bilgan yoshlar global bilim manbalariga kirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Xorijiy universitetlarda tahsil olish, xalqaro grant va stajirovkalarda ishtirok etish, dunyoning turli burchaklaridagi tengdoshlari bilan tajriba almashish — bularning barchasi ingliz tili orqali amalga oshadi.

Masalan, Fulbright, Chevening, Erasmus+, DAAD, Bolashaq kabi xalqaro dasturlarda qatnashish uchun ingliz tilini yaxshi bilish talab qilinadi. Shu sababli, til o‘rganish bugungi yoshlar uchun nafaqat shaxsiy maqsad, balki kelajakdagi kasbiy muvaffaqiyat garovidir.

Texnologiyalar rivoji bilan ingliz tilini o‘rganish jarayoni ham yangi bosqichga ko‘tarildi. Internetdagi onlayn platformalar — Duolingo, BBC Learning English, Coursera, Khan Academy, TED Talks kabi resurslar til o‘rganishni qulay va interaktiv shaklda tashkil etish imkonini bermoqda.

Bundan tashqari, sun‘iy intellekt asosidagi dasturlar (masalan, ChatGPT kabi) yordamida foydalanuvchilar ingliz tili grammatikasini, talaffuzini va yozma nutqni avtomatik tarzda mashq qila oladilar. Bu esa o‘quv jarayonining samaradorligini yanada oshiradi.

Til o‘rganish inson tafakkurini kengaytiradi, mantiqiy fikrlashni kuchaytiradi, xotira va ijodkorlikni rivojlantiradi. Ingliz tilini bilgan shaxs xorijiy manbalardan bevosita bilim oladi, dunyo yangiliklarini original tilda o‘qiy oladi va shaxsiy rivojlanish yo‘lida yangi ufqlarni ochadi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, bir nechta tilni biladigan insonlarda kognitiv qobiliyatlar yuqoriroq bo‘ladi, ular muammolarni hal etishda ijodkorlik

bilan yondashadilar. Demak, ingliz tilini o'rganish — bu nafaqat aloqa vositasi, balki intellektual rivojlanish vositasidir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili bugungi globallashuv asrida insoniyatni birlashtiruvchi, ilm-fan va taraqqiyotga eltuvchi eng muhim ko'prikdir. Uni mukammal o'rganish har bir yoshning kelajak sari qo'ygan eng muhim qadami sanaladi. O'zbekiston yoshlarining ingliz tilini o'zlashtirishi mamlakatning xalqaro maydondagi nufuzini oshiradi, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytiradi va yangi avlodning intellektual salohiyatini mustahkamlaydi. Shunday ekan, ingliz tili — bu faqat dars emas, balki imkoniyatlar eshigini ochuvchi kalitdir. Uni o'rganish orqali har bir inson nafaqat o'z hayotini, balki jamiyat kelajagini ham yuksaltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimova, N. (2021). Ingliz tilini o'qitish metodikasi. Toshkent: O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti nashriyoti.
2. Crystal, D. (2019). English as a Global Language. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Nuriddinov, B. (2020). Globallashuv va til siyosati. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Graddol, D. (2006). English Next. British Council Publication.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2020-yil 6-noyabrdagi "Chet tillarini o'qitish tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi qarori.